

Paleis der Wonderen

Voorbereidend lesmateriaal

Leerkracht primair onderwijs groep 3 en 4

Beste leerkracht,

Binnenkort bezoekt u Escher in Het Paleis voor de museumles *Paleis der Wonderen*.

Deze museumles is ontwikkeld voor groep 3 en 4 van het primair onderwijs.

Samen met de andere interactieve lessen staan ze voor kwaliteit en plezier. De les is zo gemaakt dat deze aansluit bij de kerndoelen van het schoolcurriculum en de COH thema's, Cultuuronderwijs op zijn Haags: mijn stad en identiteit.

In dit document vindt u de beschrijving van de les, lesdoelen, praktische informatie, de huisregels en enkele lessuggesties met kijk-, doe- en leestips voor de leerlingen.

We wensen u alvast veel plezier in het museum!

Afdeling Educatie,
Escher in Het Paleis

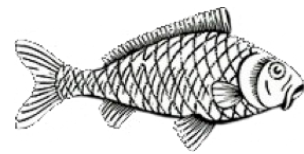

Foto: Gerrit Schreurs

Voor de leerkracht

Ontmoeting met de kunst

Verwondering staat centraal in het werk van M.C. Escher en ook in deze museumles. Escher was een meester in dingen ogenschijnlijk kloppend te laten lijken, maar als je goed kijkt, zie je dat het altijd net anders zit dan je denkt. De museumdocenten leren leerlingen 'kennis te maken' met een kunstwerk. Hoe? Door ze aandachtig te leren kijken en zich te laten verwonderen. Net zoals Escher dat deed. Door samen in gesprek te gaan over het werk, meerdere zintuigen aan te spreken en kijkspelletjes te doen, gaan ze de verbinding aan. Met de les vergroten de leerlingen hun blik op zichzelf, de ander en de wereld om zich heen.

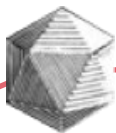
Museumlesbeschrijving

Het museum Escher in Het Paleis staat op een van de mooiste plekken van Den Haag. Aan het Lange Voorhout staat het paleis waar vroeger de over-overgrootmoeder van koning Willem-Alexander woonde en werkte. Nu is het een museum en is er wereldberoemde kunst van M.C. Escher te zien. Tijdens de les wanen de leerlingen zich in koninklijke sferen. Zij ervaren een spannend verhaal over het paleis. Weten de leerlingen wat een paleis is en wat je in een museum kunt doen? Wat zijn de verschillen tussen vroeger en nu? De leerlingen doen een tour door het museum waar ze een aantal bekende prenten van Escher bekijken en bespreken, waarna zij zelf een kunstwerk maken in het atelier. Zo ontdekken zij het paleis van vroeger en het museum van nu, met de wonderlijke kunstwerken van M.C. Escher.

De leerlingen worden geprikkeld om creatief en onderzoekend te kijken. Met verschillende zintuigen wordt de binding met het Paleis en de kunst aangegaan: kijken, voelen, luisteren en bewegen. In de workshop gaan zij zelf aan de slag en maken een kunstwerk met stempels. Ze spelen hierin met de onderwerpen die tijdens de rondleiding besproken worden: vormen, patronen, ritme en de eigen verbeeldingskracht.

Woorden die in de museumles aan bod komen: museum, kunstwerk, prent, kunstenaar, koning en koningin, kroonluchter, kroon, paleis, prent, stempel, vroeger, nu.

Lesduur:	75 minuten
Leerlijndisciplines:	Beeldende kunst, en cultureel erfgoed
COH-thema's	Onze stad en Identiteit
Deelthema's:	Patronen, vormen, vroeger, nu, paleis

Voor de leerkracht

Lesdoelen

- De leerlingen raken spelenderwijs vertrouwd met het museum en voelen zich welkom.
- De leerlingen ervaren dat het museum en voormalig Paleis er voor iedereen is.
- De leerlingen interpreteren en bevragen gebruiken en gewoonten in het paleis van vroeger.
- De leerlingen maken kennis met het werk van de kunstenaar M.C. Escher.
- De leerlingen nemen aandachtig kunst waar.
- De leerlingen interpreteren kunst door te verwoorden, te voelen en te verbeelden.
- De leerlingen herkennen, benoemen en gebruiken vormen en patronen.
- De leerlingen verkennen toepassingen van vormen in de prenten van M.C. Escher.
- De leerlingen begrijpen en verklaren wat grafiek is en hoe M.C. Escher zijn grafische prenten maakte.
- De leerlingen krijgen inzicht in wat kunst kan zijn en wat inspiratie is door waar te nemen en te vergelijken.
- De leerlingen maken een eigen kunstwerk naar de verbeelding in het atelier.

Kerdoelen

Deze les sluit aan op de kerndoelen van het SLO:

54 KUNSTZINNIGE ORIËNTATIE

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55 KUNSTZINNIGE ORIËNTATIE

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56 KUNSTZINNIGE ORIËNTATIE

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

1 NEDERLANDS

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk gestructureerd weer te geven.

2 NEDERLANDS

De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.

3 NEDERLANDS

De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend is en leren met argumenten te reageren.

12 NEDERLANDS

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Praktische informatie

Wij vragen u de museumhuisregels met de begeleiders en leerlingen te bespreken voorafgaande aan het museumbezoek. Daarbij verwachten we dat de docenten en begeleiders van uw school een actieve rol innemen bij het naleven van de huisregels.

De huisregels

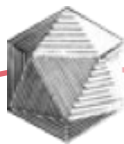
- De kunstwerken zijn om naar te kijken, dus we houden afstand van de kunstwerken en ook de vitrines, tenzij anders vermeld.
- Het paleis is een monumentaal pand, daarom houden we ook afstand van de muren.
- Alleen in het museumcafé mogen we eten of drinken.
- In het museum lopen we rustig en praten we met rustige stem. We houden ook rekening met andere museumbezoekers.
- Fotograferen mag, maar zonder flits of selfiestick.
- Paraplu's en tassen die groter zijn dan A4-formaat mogen niet mee op zaal. Deze kunnen in onze gratis kluisjes opgeborgen worden tijdens het bezoek. Voor de tassen van de leerlingen zal er een afsluitbare rolcontainer aanwezig zijn.

M.C. Escher, *Levensweg I*, houtsnede, 1958

Algemene Informatie

- Voor reguliere bezoekers opent het museum om 11.00 uur. Schoolgroepen worden ook voor openingstijd ontvangen.
- Er is per 15 leerlingen 1 begeleider vanuit school gewenst. Als de klas groter is dan 15 leerlingen, wordt deze in tweeën gedeeld en verdeeld over 2 museumdocenten.
- Het is belangrijk dat u op tijd komt. Na u komt er in de meeste gevallen namelijk een volgende klas, waardoor er weinig speling in tijd is.
- Jassen kunnen in de garderobe opgehangen worden. De tassen gaan in een afsluitbare rolcontainer. De museumdocent zal u hierbij helpen.
- De museumles vindt plaats bij de permanente tentoonstelling op de begane grond en eerste verdieping.
- Escher in Het Paleis is gelegen aan het Lange Voorhout 74 in Den Haag. Uw klas wordt door de museumdocent ontvangen bij de entree. Komt u voor openingstijd? Dan zal de museumdocent de deur voor u openen net voor aanvang van de les. Helaas is het niet mogelijk om de schoolgroepen ruim voor aanvang van de les binnen te ontvangen. We vragen hiervoor uw begrip.
- Heeft u vragen of wensen voor een programma op maat? Neem dan contact op met Hoofd Educatie Monique Veldhoven: mveldhoven@escherinhetpaleis.nl

Lessuggesties

Voor de leerkracht

Met onderstaande tips kunt u zelf een les samenstellen ter voorbereiding of verwerking van het museumbezoek.

Kinderboeken over M.C. Escher

Nadir en Zenith in de wereld van Escher - Wouter van Reek
Uitgegeven door Leopold, in samenwerking met Escher in Het Paleis. Het prentenboek is te verkrijgen bij meerdere boekhandels in het land en in onze museumwinkel.

ISBN 978 90 258 7691 3

Escher tovenaars op papier - Bruno Ernst

Een toegankelijk kinderkunstboek waarin de wondere wereld van M.C. Escher wordt ontvouwd en verklaard.

ISBN 90 400 9281 8

Website

www.escherinhetpaleis.nl

In de sectie 'Escher Vandaag' vindt u achtergrondverhalen en anekdotes over het leven en het werk van M.C. Escher.

Visuele handleiding

Er is een visuele handleiding beschikbaar met foto's en korte teksten waarmee leerlingen zich kunnen voorbereiden op hoe het museum er uit ziet en wat een museumles is:

[visuele handleiding](#)

Voor de leerling

Wil je alles leren over M.C. Escher?

Kijk deze Klokhuis aflevering over Escher in Het Paleis: [video](#)

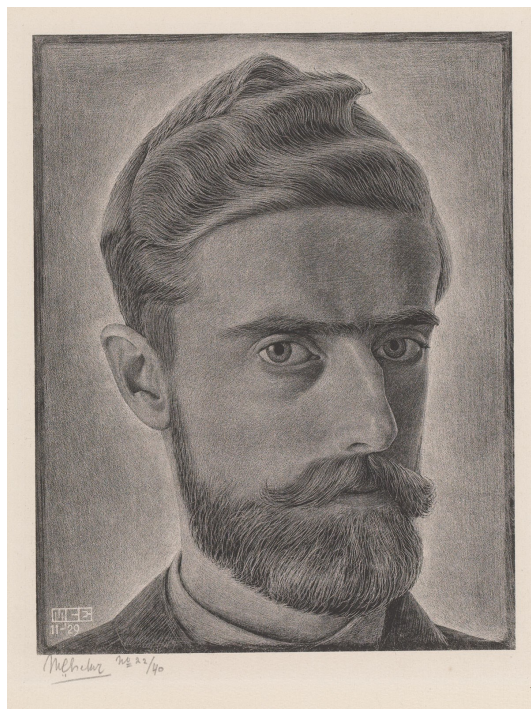
Hoe maak je een litho?

Namens het Van Gogh Museum vertelt kunstenaar Sarai de Haan dit in het kort: [video](#)

Kunstenaar Hanna de Haan laat zien hoe je thuis een litho kunt maken: [video](#)

Hoe maak je een houtsnede?

Namens het Van Gogh Museum vertelt kunstenaar Sarai de Haan dit in het kort: [video](#)

M.C. Escher, Zelfportret, litho, 1929

Om te doen: ontdek de Metamorfose Machine

Wat is eigenlijk een metamorfose? Leer het in dit filmpje en maak er zelf een!

<https://escher.ntr.nl/nl/mmm>